

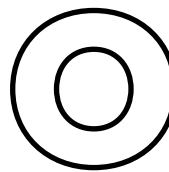

Модерна друштва и војна етика

ЕТИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ У ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

Стандарди етичког образовања официра у Војсци Србије не само да прате европске и светске трендове већ у неким сегментима готово да представљају и авангарду војноетичке мисли у сфери професионалне етике, војничких врлина, професионалног интегритета, разумевања специфичних моралних норми припадника војске у оружаним сукобима

Пише Драган СТАНАР

Оружане снаге одувек су представљале једну од најважнијих институција сваког друштва које претендује на озбиљност, одрживост и историјску трајност. Управо из централне друштвене улоге војске, која је без пандана у цивилном делу друштва, извире и њена изражена комплексност, неопходна за оптимално функционисање и испуњавање шире друштвене функције. Сложеност војске подразумева изузетно широк спектар важних својстава и чинилаца њене оперативности и релевантности, не само оних најочигледнијих. Овај аспект оружаних снага од нарочите је важности у савременим демократским системима, где су оптимална структура и функционисање војске нужни услови напретка и функционисања целокупног друштва. Комплексна и функционална војска, која је способна да у корак прати развој културе и друштва које брани, јесте *conditio sine qua non* изградње, очувања и развојка суштинских вредности, али и кључни чувар и гарант континуитета националног идентитета.

Етика – значајан атрибут војне професије

Поред развијања и унапређивања самоевидентно битних и неупитно важних аспеката система одбране, као што су доктрина одбране, наоружање, опрема и људски ресурси,

савремене оружане снаге огромне напоре улажу у конституисање додатне вредности система одбране тако што развијају и унапређују виталне етичке и моралне принципе и оквире за своје припаднике. На тај начин војске настоје да буду одраз комплексности друштва и да додатно оснаже своју друштвену улогу и релевантност. Пажљива изградња деликатних институционалних етичких темеља, успостављање јасних моралних норми приликом употребе војске, дефинисање професионалне етике припадника оружаних снага и етичке нормативне перспективе односа војске са остатком друштва, само су неки од елемената и носећих стубова етичке димензије оружаних снага.

Препознавањем и јасним дефинисањем етичке компоненте сопственог идентитета и културе војска нужно прати нове и сложене изазове савременог демократског друштва и еволвира на начин који омогућава оптимално испуњавање њене примарне функције, тј. одбране и гаранције стабилности таквог друштва. Стога не чуди што су етичко образовање и војна етика дубоко укорени у системе војног школства и војне обуке у свим развијеним војскама света, а нарочито у најразвијенијим демократским друштвима, где се посебна пажња поклања овом неизоставном атрибуту војне професије. Значај војне етике препознат је и на интернационалном нивоу, о чему сведочи постојање веома угледних и утицајних међународних организација и друштава која се баве проблематиком и изазовима етичког атрибута оружаних снага из различитих културолошких и геополитичких перспектива и које омогућавају сарадњу и размену искустава војски из различитих земаља. У складу са тим, већ годинама на изузетно високом нивоу функционише и Европско друштво за војну етику (*EuroISME*), које окупља најјеминентније европске стручњаке из сфере војне етике, припаднике оружаних снага и академских заједница великог броја европских земаља.

Војна етика у Војсци

Војска Србије је у протеклом периоду показала изузетну спремност и одлучност да ни у једном сегменту не заостаје за савременим трендовима развоја оружаних снага, укључујући и етичко образовање. У складу са таквим настојањима, кадети Војне академије Универзитета одбране изучавају војну етику већ дужи низ година кроз предмете *Војна етика са међународним хуманитарним правом и Морал војске*. Током школовања будући официри Војске Србије свих родова и служби стичу образовање из сфере војне етике у складу са највишим европским и светским научним стандардима, чиме Војна академија стаје раме уз раме са најпрестижнијим светским војним школама. Слушаоци Курса за резервне официре Војске Србије такође се у оквиру обуке упознају са специфичностима војне етике и официрског позива, начинима и облицима развија-

*Особитости њојма српској
рајника и вековима, кроз
најтеже и најтрајичније
изазове, трађен херојски
идентитет српске војске
у великој мери њочивају
на светлим и славним
примерима личне жртве,
војничке часћи, њошњовања
етичких норми и највиших
моралних стандарда
својина хиљада наших
предака рајника*

ња војничких врлина, моралним нормама које регулишу поступке у рату. Штавише, изучавање војне етике присутно је и на вишим нивоима каријерних усавршавања професионалних официра у Школи националне одбране, где се полазници Командно-штабног и Генералштабног усавршавања већ неколико генерација упознају са најактуелнијим изазовима војне етике. На овим нивоима усавршавања етичко образовање захтева највишу академско-стручну перспективу, у складу са високим дужностима за које се оспособљавају полазници Школе националне одбране, а које захтевају дубоко и интелектуално разумевање различитих етичких феномена и дилема у контексту оружаних снага, како у миру тако и у рату.

Не само да је Војска Србије имплементирала етичко образовање старешина као нужан услов њиховог образовања и стручног усавршавања већ је и квалитет и актуелност етичког образовања у нашој војсци на највишем светском нивоу, те ни по чему не заостаје за најпрестижнијим и најмоћнијим војскама планете. Стандарди етичког образовања официра у Војсци Србије не само да прате европске и светске трендове већ у неким сегментима готово да представљају и авангарду војноетичке мисли у сфери професионалне етике, војничких врлина, професионалног интегритета, разумевања специфичних моралних норми припадника војске у оружаним сукобима.

Сегмент који етичком образовању у Војсци Србије даје посебан квалитет и нарочиту важност јесу непосредна ратна искуства с краја прошлог века која су део живог сећања нашег народа, као и поносна херојска ратничка традиција српске војске кроз целокупну историју Срба и Србије. Војна етика је из српске перспективе од непроцењивог и јединственог значаја, имајући у виду специфично ме-

сто институције војске у савременом српском друштву, али и у колективном идентитету нашег народа, што се нарочито узима у обзир када се реализује етичко образовање српских војних старешина. Особитост појма српског ратника и вековима, кроз најтеже и најтрагичније изазове, грађен херојски идентитет српске војске у великој мери почивају на светлим и славним примерима личне жртве, војничке части, поштовања етичких норми и највиших моралних стандарда стотина хиљада наших предака ратника. Штавише, не чини се претераном тврдња да је и значајан део целокупног српског националног идентитета базиран управо на етичком и моралном атрибуту идентитета српског ратника.

Витална важност војне етике у српском друштву Став Војске Србије који уважава суштински значај војне етике, не само за садашњу институцију војске већ и за њено будуће оптимално функционисање у оквиру модерног демократског српског друштва, стога је мудар, одговоран и стратешки промишљен. Евидентан рапидан техничко-технолошки развој Војске Србије, који јој омогућава да много тога новог може да уради, мора бити праћен и етичким образовањем које ће друштву гарантовати да ће

*Комплексна и функционална војска која је способна да у корак ирађи развој културе и друштва које брани је *conditio sine qua non* изградње, очувања и развијка суштинских вредности, али и кључни чувар и гарант континуитета националног идентитета*

војска, да парафразирамо проф. Јована Бабића, „у оквиру онога што може, урадити оно што треба”.

Идентитет савременог српског ратника и српске војске није идентитет који је потребно изнова градити *ex nihilo*; то је идентитет који је природан производ вишевековног континуитета идеје српске војске, идеје која у великој мери почива на моралним претпоставкама и етичким атрибутима српског ратника и српске војничке традиције. Инсистирање на етичким својствима и моралном карактеру српске војске, а нарочито њених официра, кроз имплементацију етичког образовања и војне етике исправан је, а верујемо и неопходан, сегмент очувања континуитета идентитета Војске Србије, а у ширем смислу и идентитета савременог српског демократског друштва. На тај начин Војска Србије чврсто стоји не само на бранику отаџбине већ и на бранику националног идентитета модерне и развијене српске нације – она је не само чувар суверенитета већ и културног континуитета Србије. |

Фото: Даримир Банда
(Аутор текста је професор војне етике на Војној академији, Школи националне одбране и члан Борда директора Европског друштва за војну етику – EuroISME)